

*Грушецький Богдан Павлович,
кандидат політичних наук, доцент,
Національний університет біоресурсів і
природокористування України (м. Київ, Україна)*

МИРОТВОРЧІ МІСІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСЯГНЕННЯ ТА ВИКЛИКИ

Миротворча діяльність Європейського Союзу (ЄС) є невіддільною складовою його зовнішньої політики. Із запровадженням Спільної політики безпеки й оборони (СПБО) ЄС отримав мандат на здійснення місій у галузі

управління кризами, що включають гуманітарну допомогу, миротворчі, стабілізаційні та постконфліктні дії відповідно до принципів Статуту ООН.

На нормативному рівні правову основу для миротворчих дій ЄС становить стаття 42 Договору про Європейський Союз, яка передбачає здійснення місій за межами території ЄС з метою запобігання конфліктам, врегулювання криз та підтримання миру. Починаючи з 2003 року, Європейський Союз реалізував понад 40 миротворчих місій у понад 20 країнах світу. До географії місій входять Балкани (Боснія і Герцеговина, Македонія), Кавказ (Грузія, Вірменія), Східна Європа (Україна, Молдова), Близький Схід (Палестина, Ірак), а також країни Африки (Малі, Сомалі, Чад, Центральноафриканська Республіка, ДР Конго). Серед них були як військові, так і цивільні місії. Наприклад, військова операція «EUFOR Алтея» у Боснії і Герцеговині є прикладом стабілізаційної присутності після конфлікту, тоді як місія EULEX у Косово мала на меті реформу судової системи і забезпечення верховенства права.

До значних досягнень миротворчих ініціатив ЄС можна віднести масштабну присутність на світовій арені: станом на 2023 рік діяли 24 активні місії (13 цивільних, 10 військових та одна змішана), у яких брали участь близько 5000 осіб. Гнучка модель участі дозволяє кожній державі-члену самостійно визначати рівень свого внеску, що дає змогу формувати місії залежно від конкретних ресурсів і політичної волі. Водночас ЄС активно залучає до співпраці треті країни: було підписано понад 20 рамкових угод із партнерами, зокрема США, Канадою, Туреччиною, Україною, що свідчить про міжнародну довіру до безпекової діяльності ЄС.

Однак діяльність ЄС у цій сфері не позбавлена викликів. По-перше, обмеження ресурсного потенціалу унеможливує проведення масштабних військових операцій без участі інших структур, таких як НАТО. Попри існування Європейського оборонного агентства та ініціативи PESCO, ЄС усе ще відчуває брак оперативної спроможності. У порівнянні з НАТО, ЄС має слабше озброєння, менш розвинену військову інфраструктуру та залежить від окремих країн-членів, таких як Франція, Німеччина чи Італія, які беруть на себе основний тягар участі. Це створює дисбаланс та породжує феномен «вільного пасажирства».

По-друге, міждержавний характер ухвалення рішень у сфері СПБО гальмує швидке реагування, особливо у випадках, коли держави-члени мають різні зовнішньополітичні орієнтири. Відомі випадки, коли внутрішньополітичні міркування окремих держав гальмували рішення про розгортання місій або продовження їх мандату.

Крім того, спостерігається тенденція до зменшення масштабності операцій: від активного військового втручання ЄС переходить до більш локалізованих тренувальних місій. Це частково пояснюється фінансовими обмеженнями, але також – зміною концепції безпеки в бік м'якої сили та стратегічного партнерства.

Не менш значущим є й виклик координації з третіми країнами. Незважаючи на те, що вони можуть брати участь у місіях, вони не мають повноцінного доступу до етапу планування, що послаблює інтерес до участі в операціях ЄС і породжує асиметрію у відповідальності.

Перспективи вдосконалення миротворчої діяльності ЄС передбачають кілька напрямів: по-перше, це посилення стратегічної автономії через створення постійного оборонного потенціалу в межах PESCO (Permanent Structured Cooperation) і Європейського оборонного фонду; по-друге, необхідна реформа механізмів ухвалення рішень для забезпечення швидкого реагування; по-третє, розширення можливостей цивільних місій та модернізація засобів технічного забезпечення.

Крім того, важливим кроком є посилення співпраці з ООН, НАТО та регіональними організаціями, такими як Африканський Союз, що дозволить уникати дублювання функцій і підвищити ефективність миротворчих дій ЄС. Також слід активніше впроваджувати цифрові технології для моніторингу ситуацій, аналізу ризиків та управління місіями в режимі реального часу.

Отже, Європейський Союз виступає важливим і унікальним суб'єктом у сфері міжнародної миротворчості. Його діяльність базується на багатосторонньому підході, спираючись переважно на м'яку силу, права людини та верховенство права. Проте задля збереження ефективності миротворчої ролі ЄС необхідно подолати внутрішні суперечності, забезпечити стратегічну автономію та продовжувати інституційну реформу. Тільки за цих умов ЄС зможе повноцінно реалізувати свої амбіції як глобальний гарант миру.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.